

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/1111
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.5.2022/14
Karar Numarası : 2022/245
Başvuran : M. A.
Başvuran Vekili : M. M. S.
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Çanakkale İl Göç İdaresi Müdürlüğü – Ayvacık Geri Gönderme Merkezi
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın Ayvacık Geri Gönderme Merkezinde kalan müvekkiliyle hafta sonu görüşebilmelerine izin verilmediği için müvekkilinin sınır dışı edilmeme ve kendini temsil ettirme haklarının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vekili M. M. S. tarafından kaleme alınan ve Kurumumuzca 15.11.2021 tarih ve ...sayılı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kendisinin 16.10.2021’de saat 17:30-18:00 arasında Pakistan uyruklu ve ...yabancı numaralı M. A. adlı müvekkiliyle görüşmek için Ayvacık Geri Gönderme Merkezine gittiği, hafta sonu olduğu gerekçesiyle müvekkiliyle görüştürülmediği, görüşme talep dilekçesinin kayda alınarak idarenin yazılı ret cevabının kendisine verilmesini istemesine rağmen dilekçesinin kayda alınmadığı, hafta sonu görüşme yaptırılmadığına dair kendi hazırladığı tutanağın da personel tarafından imzalanmadığı,

b. Göç İdaresi İl Müdürlüğünün hak ihlallerini gizlemek amacıyla hafta sonu avukatla görüşme yapılmasına izin vermediği, avukat yardımı talep eden yabancıların bu süre içerisinde sevk edildiği, sistemli bir şekilde yabancıların avukat yardımından faydalanmasının engellendiği,

c. Yabancıların 14 günlük karantina sürecinde avukat ve tercümanla görüştürülmeyerek dış dünya ile iletişimlerinin kesildiği ve dava açma süresini kaçırdıkları,

ç. Yabancılara Geri Gönderme Merkezi tarafından tercüman yardımı sunulmadığı,

d. Yabancıların mülakatlardaki beyanlarının tercüman aracılığıyla çarpıtılabildiği için mülakatların kayıt altına alınması gerektiği iddiaları yer almakta olup; hak ihlalinin tespit edilmesi ve görevli personel hakkında gereğinin yapılması talep edilmektedir.

3. Kurumumuza iletilen muhatap Çanakkale İl Göç İdaresi Müdürlüğünün 13.12.2021 tarihli ve ... esas sayılı yazılı görüşünde ise özetle;

a. Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge’nin “Avukat ve Noter” başlıklı 52. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, idari gözetim altındaki yabancı ile avukatının tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde görüştürülebildiği, Geri Gönderme Merkezinde tutulan yabancıların tutuklu

olmadıkları ve Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında değerlendirilemeyecekleri, bununla beraber hafta sonu ilgili evrak kayıt personelinin bulunmaması nedeniyle evrak kaydının yapılamadığı, nöbetçi personelin dilekçe kaydı yetkisinin olmadığı ve yabancı teslim alınması gibi acil işlemlerin yapılabilmesi için orada bulunduğu, adı geçen avukata yabancının sevk ya da deport listesinde olmadığı, 18.10.2021 Pazartesi günü de kendisinin müvekkiliyle yüz yüze görüştürüldüğü ve hak kaybı yaşamadığı, Geri Gönderme Merkezinde tutulan yabancılara adli yardımdan faydalanabilecekleri bilgisi verildiği ve adli yardım talebi olduğunda talebin Çanakkale Barosuna iletilmesi ve avukat görevlendirilmesi istendiği,

b. Hafta sonu yabancının sevk edildiği iddiasının asılsız ve mantığa aykırı olduğu, yakalama ya da sevk durumlarında yabancının teslim alınması gibi acil işlemlerin yapılabilmesi için hafta sonları ve geceleri nöbetçi personel görevlendirildiği, nöbetçinin tek başına yabancının sınır dışı işlemlerini planlamasının mümkün bulunmadığı, bu planlamaların hafta içi, mesai saatlerinde, çok sayıda personelle beraber ve ciddi bir koordinasyonla yapıldığı,

c. Karantinada olan yabancının dış dünyayla ilişkilerinin kesildiği iddialarının doğru olmadığı, yabancının kendilerine sağlanan telefon kartlarıyla avukatlarını ve yakınlarını arayabildikleri, gelen avukat ve noterlerle yüz yüze görüşebildikleri,

ç. Yabancının avukatlarıyla görüşmelerinde tercüman temin edilmesi durumunda İdarenin iş ve işlemlerinin aksayacağı, avukatlara tercümanlık hizmetinin Baro tarafından sağlanması gerektiği,

d. Mülakatlarda yabancının beyanlarının çarpıtıldığı iddiasının doğru olmadığı, beyanlarının olduğu gibi aktarıldığı, imzalı bir örneğin de kendisine verildiği, yabancılar ya da avukatları tarafından mülakat formundaki beyanlarla ilgili olarak kendilerine herhangi bir şikayet gelmediği, bununla beraber mülakatları görüntü ya da ses kaydına alacak teknik imkan ve altyapı bulunmadığı beyan edilmektedir.

4. Başvuran, muhatabın cevabi yazısına ilişkin 03.01.2022 tarih ve ... Kurum sayısı ile kayda alınan yazılı görüşünde ise özetle;

a. Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'ye dayanılarak hafta sonu görüştürme yaptırılmadığı belirtilse de Yönerge'nin Anayasa'ya aykırı olması ve üst normlarla çelişmesinden dolayı uygulanmasının mümkün olmadığı, hafta sonu evrak kayıt alınmamasına ve yeterli memur çalışmamasına rağmen sevk yapıldığı, M. A.'nın sevk edilmemiş olmasının insan hakları ihlali olmadığı anlamına gelmediği, şimdiye kadar yapılmış olan diğer sevk sebeplerinin araştırılması gerektiği, hafta sonu olduğu gerekçesiyle müvekkille avukatın görüştürülmemesinin yanı sıra, dilekçesinin alınmamasının da Anayasa'nın ihlali olduğu,

b. İdare, karantina sürecinde avukat görüşü yaptırıldığını iddia etse de şehir dışından gelip müvekkilleriyle görüşemeyen çok fazla avukat olduğu,

c. Avukatların, Merkezde kalan yabancının dilini bilmediği, Merkeze noter ve tercümanla gitmenin avukat için büyük bir külfet oluşturduğu, Çanakkale Barosu yabancılar hukuku alanında iş yapmadığı için tercüman görevlendirmekle sorumlu tutulamayacağı, avukatlara İdare tarafından tercüme desteği verilmesi gerektiği,

ç. Yabancının mülakat formuna itiraz etmesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğu, Türkçe konuşamayan, okuma ve yazma bilmeyen bir yabancının Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu mevzuatını okuyarak itiraz dilekçesi hazırlayamayacağı, mülakatların ses kayıt cihazı ile kaydedilerek şeffaf olunması gerektiği beyan edilmekte olup; heyet görevlendirilerek kapsamlı bir araştırma yapılması, Çanakkale Barosuna müvekkile yazılarak görevlendirmesi yapılan ancak görüşme yaptırılmayan avukatlarının listesinin celp edilmesi, hak ihlali raporu hazırlanarak ilgililerle ilgili suç duyurusunda bulunulması talep edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu

maddesinin (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Başvuru hakkı” başlıklı 30’uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; “Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen her gerçek veya tüzel kişi, **ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiası ile Kuruma başvurma hakkına sahiptir.**” Yönetmelik’in “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları” başlıklı 43. maddesine göre; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları hakkında da bu bölüm hükümleri uygulanır.”

7. Yönetmelik’in 66’ncı maddesine göre; “... ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar görmeyen başvurulara ilişkin incelenemezlik kararı verir.”

8. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesine göre; “Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın hafta sonu olduğu gerekçesiyle müvekkiliyle görüşemediği, karantina sürecindeki yabancıların avukatlarıyla görüştürülmediği, hak ihlallerini gizlemek amacıyla İdare'nin hafta sonu yabancıları başka merkezlere sevk ettiği, kabul mülakatlarının kayıt altına alınmamasının ve yabancıların avukatlarla olan görüşmelerinde tercümanlık hizmeti sağlanmamasının hak ihlallerine sebep olduğu iddiaları, Çanakkale İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Çanakkale İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün hak ihlallerini gizlemek amacıyla avukat yardımı talep eden yabancıların bu süre içerisinde sevk edildiği, sistemli bir şekilde yabancıların avukat yardımından faydalanmasının engellendiği, yabancıların 14 günlük karantina sürecinde avukat ve tercümanla görüştürülmeyerek dış dünya ile iletişimlerinin kesildiği ve dava açma süresini kaçırdıkları, yabancılar, avukatları ile görüşmeleri sırasında Geri Gönderme Merkezi tarafından tercüman yardımı sunulmadığı iddialarına ilişkin olarak; başvuranın Merkezin iddia edilen eylemlerinden şahsen zarar görmediği görülmektedir. Yönetmelik’in “Başvuru hakkı” başlıklı 30’uncu maddesi kapsamında Kuruma başvurabilmek için hak ihlalinden zarar görmüş olma şartı aranmakta olup başvuran vekilinin, başvuranın zarar gördüğü iddiasında bulunmadığı, dolayısıyla zarar görme şartının sağlanmaması nedeniyle mezkûr iddiaların “kabul edilmez” olduğu kanaatine varılmıştır.

11. Başvuran vekilinin, müvekkili başvuran ile görüşmek için Ayvacık Geri Gönderme Merkezine gittiği, hafta sonu olduğu gerekçesiyle müvekkiliyle görüştürülmediği, görüşme talep dilekçesinin kayda alınarak idarenin yazılı ret cevabının kendisine verilmesini istemesine rağmen dilekçesinin kayda alınmadığı, hafta sonu görüşme yaptırılmadığına dair kendi hazırladığı tutanağın da personel tarafından imzalanmadığı iddialarına ilişkin olarak; ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına giren iddiaların kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından Kurumumuzca esas incelemesi yapılabileceği sonucuna varılmıştır.

12. Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'nin "Avukat ve Noter" başlıklı 52'nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre; "*İdari gözetim altındaki yabancı ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülecektir.*" Anayasa Mahkemesi, 03.04.2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun kapsamında başvuru ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı ya da müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile zorlama şikâyetlerden ibaret başvuruların açıkça dayanaktan yoksun kabul edileceğini belirtmiştir (AYM, Hikmet BALABANOĞLU, B. No:2012/1334, 17.09.2013, §32). Hak ya da özgürlüğe getirilen sınırlamalar hukukun öngördüğü sınırlar içerisinde kaldığı zaman meşru bir müdahale olarak değerlendirilmekte olup, söz konusu durum başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun kılmaktadır. Yabancı ile avukatının hafta içi ve mesai saatleri içinde görüştürülmesinin Yönerge kapsamında kalması; zaman sınırlamasının meşru ve hukuki olduğunu, idarenin keyfi hareket etmediğini göstermektedir.

13. Ayrıca başvuran vekilinin görüşme talep dilekçesinin kayda alınarak idarenin yazılı ret cevabının kendisine verilmesini istemesine rağmen dilekçesinin kayda alınmadığı iddiasına karşılık; idare tarafından hafta sonu ilgili evrak kayıt personelinin bulunmaması nedeniyle evrak kaydının yapılamadığı, nöbetçi personelin dilekçe kaydı yetkisinin olmadığı ve yabancı teslim alınması gibi acil işlemlerin yapılabilmesi için orada bulunduğu belirtilmiştir. Bu durumun idarenin kastından ziyade idari işleyişin ve memurların çalışma saatlerinin bir neticesi olduğu ve dilekçenin kayda alınmamasının idarenin kasti uygulamasından kaynaklanmadığı kanaati oluşturmaktadır.

14. 11.04.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Sınır dışı etme kararı" başlıklı 53'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "*Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancı'nın rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.*" Aynı Kanun'un "İdari itiraz ve yargı yolu" başlıklı 80'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (ç) bentlerine göre; "*İlgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir. Ancak 68 inci, 72 nci ve 79 uncu maddelere göre verilen kararlara karşı sadece yargı yoluna başvurulabilir*", "*68 inci maddede düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir.*" Söz konusu hükümlerde itiraz ve yargı yolu süreleri belirtilmiş olup, avukatın Cumartesi ve Pazar günleri müvekkiliyle görüşmese dahi gerekli mercilere başvurmak için yeterli süresinin olduğu ve müvekkilin sırf hafta sonu avukatla görüşmemesinden dolayı hak kaybı yaşayamayacağı görülmektedir. İşbu nedenlerle avukatın hafta sonu

müvekkiliyle görüşmemesinin kötü muamele yasağının ihlalini olmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ OLMADIĞINA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 10.05.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye